

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ДНІПРОВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра прикладної економіки, підприємництва та публічного управління

О.Г. Вагонова, В.А. Шаповал, О.В. Горпинич

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

Методичні рекомендації
для здобувачів ступеня бакалавра
зі спеціальності 076 Підприємництво та торгівля

Дніпро
НТУ «ДП»
2024

Кваліфікаційна робота бакалавра [Електронний ресурс] : методичні рекомендації для здобувачів ступеня бакалавра зі спеціальності 076 Підприємництво та торгівля / уклад.: О.Г. Вагонова, В.А. Шаповал, О.В. Горпинич ; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». Дніпро : НТУ «ДП», 2024. 36 с.

Укладачі:

О.Г. Вагонова, д-р екон. наук, проф. (розділ 1, 2, 3);

В.А. Шаповал, канд. екон. наук, доц. (розділ 2, 3);

О.В. Горпинич, доц. (розділи 2, 3, 4).

Затверджено науково-методичною комісією зі спеціальності 076 Підприємництво та торгівля (протокол № 8 від 30.08.2024) за поданням кафедри прикладної економіки, підприємництва та публічного управління (протокол № 24 від 30.08.2024).

Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційної роботи встановлюють загальні вимоги до організації процесу підготовки, написання кваліфікаційної роботи бакалавра, її структури та змісту, порядку оформлення та процедури захисту.

Відповідальний за випуск завідувач кафедри прикладної економіки, підприємництва та публічного управління О.Г. Вагонова, д-р екон. наук, проф.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ВИМОГИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА.....	5
2. ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ БАКАЛАВРА.....	7
3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ РОБОТИ.....	9
4. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ РОБОТИ ТА ЇЇ ЗАХИСТ.....	16
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	22
ДОДАТОК А. Зразок титульного аркуша кваліфікаційної роботи.....	23
ДОДАТОК Б. Зразок індивідуального завдання на кваліфікаційну роботу.....	24
ДОДАТОК В. Зразок реферату.....	25
ДОДАТОК Г. Зразок оформлення змісту кваліфікаційної роботи.....	26
ДОДАТОК Д. Зразок вступу кваліфікаційної роботи.....	27
ДОДАТОК Е. Орієнтовні теми кваліфікаційних робіт.....	29
ДОДАТОК Ж. Зразок форми відгуку на кваліфікаційну роботу.....	33
ДОДАТОК З. Зразок форми рецензії на кваліфікаційну роботу.....	34
ДОДАТОК К. Зразок титульного аркуша демонстраційного матеріалу....	35

ВСТУП

Виконання та захист кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти є завершальним етапом навчання за освітньою програмою «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», що дає право на здобуття освітнього ступеня «бакалавр» [1]. Кваліфікаційна робота бакалавра – форма самостійної роботи здобувача, в процесі якої він набуває вмінь і навичок організації та здійснення досліджень, формулювання проблем в підприємницькій діяльності та обґрунтування напрямів їх вирішення. Робота відображає загальноосвітню і фахову зрілість випускника, вміння діалектично мислити, творчо застосовувати набуті знання при розв'язанні тих чи інших практичних завдань у сфері підприємницької діяльності.

Виконання та захист кваліфікаційної роботи направлено на досягнення результатів навчання, що визначені бакалаврської освітньою програмою «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»:

PH2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій та торговельній діяльності.

PH11. Мати концептуальні наукові та практичні знання у сфері підприємництва і торгівлі, необхідні для подальшого використання на практиці.

PH12. Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких та торговельних структур.

PH14. Застосовувати інноваційні підходи в підприємницькій та торговельній діяльності.

PH15. Оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій та торговельній діяльності за допомогою сучасних методів.

PH17. Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких та торговельних структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів.

PH20. Знати основи бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких та торговельних структур з урахуванням ризиків.

PH22. Знати процеси формування та реалізації публічної політики як партнерської взаємодії та результату узгодження пріоритетів суспільного розвитку, що визначатиме потенціал захисту інтересів бізнес-структур та сприйняття громадськістю результатів їх діяльності.

PH23. Знати систему органів державної влади та місцевого самоврядування в контексті положень національного законодавства щодо цілей їх діяльності, методів та інструментів впливу на суб'єктів підприємницької діяльності.

PH24. Вміти використовувати інформацію про розробку програм соціально-економічного розвитку територіальних громад при плануванні бізнес-проектів.

Кваліфікаційна робота бакалавра є роботою, на підставі якої екзаменаційна комісія (ЕК) здійснює атестацію випускника [2]. ЕК визначає рівень теоретично-практичної підготовки студента, його готовність до самостійної професійної діяльності за фахом і приймає рішення про надання відповідної кваліфікації освітнього ступеня «бакалавр». Тобто кваліфікаційна робота є основним засобом діагностики рівня сформованості спеціальних (фахових) компетентностей здобувачів вищої освіти, а її виконання має підтвердити здатність здобувача обґрунтовувати ідеї та здійснювати їхню практичну реалізацію, самостійно проводити дослідження й аналітичну діяльність, а саме:

- уміти чітко визначити задачу, мету, конкретні завдання роботи і скласти її план;
- вибрати необхідні методи й засоби вирішення задач, використовуючи сучасні інформаційні технології;
- складати бібліографічну довідку за темою кваліфікаційної роботи;
- робити висновки із отриманих результатів, підбивати підсумки виконаної роботи з урахуванням загальноприйнятих вимог до їхнього оформлення.

Кваліфікаційна робота бакалавра виконується за матеріалами усіх видів практик і спрямована на вирішення наступних завдань:

- систематизація, закріплення і розширення теоретичних і практичних знань, отриманих в процесі навчання, застосування цих знань при вирішенні конкретних методичних та прикладних завдань;
- відпрацювання навичок аналітичної роботи, застосування методики аналізу результатів діяльності підприємницьких структур;
- розв'язання проблеми у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

Мета методичних рекомендацій – встановлення загальних вимог до організації процесу підготовки, написання кваліфікаційної роботи бакалавра, її структури та змісту, порядку оформлення та процедури захисту.

Методичні рекомендації і вимоги до виконання кваліфікаційної роботи бакалавра спеціальності 076 Підприємництво та торгівля розроблені на підставі Положення про навчально-методичне забезпечення освітнього процесу НТУ «Дніпровська політехніка» та Положення про організацію атестації здобувачів вищої освіти НТУ «Дніпровська політехніка» [1, 2].

1. ВИМОГИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

1.1. Кваліфікаційна робота бакалавра характеризується єдністю змісту, має показати, як здобувач володіє методикою і технікою прикладних досліджень, наскільки він уміє аналізувати, узагальнювати та формулювати висновки з отриманих результатів, працювати з літературними та іншими джерелами тощо.

1.2. Підготовка кваліфікаційної роботи бакалавра вимагає відповідних теоретичних знань та умінь використовувати їх стосовно об'єкта дослідження.

1.3. На початку підготовки кваліфікаційної роботи здобувач повинен ознайомитися зі змістом спеціальної літератури за обраною темою, скласти розгорнутий план із зазначенням основних розділів та підрозділів роботи, який має бути узгоджений з керівником. Виконані розділи роботи подаються на розгляд керівнику, відповідно до його зауважень уточнюються, доповнюються, а в разі необхідності переробляються.

1.4. Кваліфікаційна робота повинна містити формулювання мети і завдань, методика дослідження, отримані результати, їх аналіз і висновки. Рекомендується така структура кваліфікаційної роботи бакалавра:

а) титульний аркуш та індивідуальне завдання на виконання роботи (ДОДАТКИ А, Б);

б) реферат (ДОДАТОК В);

У рефераті узагальнюються основні результати роботи в такій послідовності:

– перелік ключових слів: 5–10 слів або словосполучень із тексту роботи, які характеризують її зміст, подається перед текстом реферату у називному відмінку, друкується великими літерами в рядок через кому;

– вид роботи, що виконується (кваліфікаційна робота), кількість сторінок, рисунків, таблиць, джерел, додатків;

– об'єкт та предмет дослідження (база дослідження);

– мета роботи;

– методи дослідження;

– одержані висновки (характеристики та показники);

– сфера практичного застосування результатів дослідження;

в) зміст, де вказуються назви розділів і підрозділів та сторінки, на яких вони розміщені (ДОДАТОК Г);

г) вступ, у якому розкривають актуальність обраної теми, об'єкт і предмет дослідження, мету й основні задачі роботи, практичну значущість, структуру кваліфікаційної роботи (ДОДАТОК Д);

д) теоретична частина (розділ 1) має включати огляд літератури з обраної теми, інформацію про методи та організацію роботи, висновки щодо актуальності розробки обраної теми;

огляд теоретичних основ управління об'єктом дослідження (еволюція теорій, концепцій, моделей, систем впливових чинників; сучасні розуміння, підходи, рекомендації стосовно управління бізнесом у відповідних умовах);

е) аналітична частина (розділ 2) включає характеристику предмета дослідження (бази дослідження), його аналіз і розкриває специфічність цього предмета за сучасних умов розвитку економіки;

є) прикладна частина (розділ 3) містить висновки й пропозиції щодо поліпшення роботи окремого суб'єкта підприємницької діяльності, проаналізованого в розділі 2, з урахуванням теоретичних розробок, виконаних у розділах 1, 2, економічні розрахунки щодо ефективності запропонованих рішень.

1.5. Кожний розділ кваліфікаційної роботи має самостійне значення, але всі вони повинні бути підпорядковані основній меті й завданням,

узгоджуватись з направленістю теми та органічно пов'язуватись між собою. У кваліфікаційній роботі бакалавра не варто подавати будь-які матеріали, що не мають відношення до сфери роботи.

Структура й зміст розділів визначаються метою і завданнями, конкретними потребами розробки тих чи інших питань теми для даного об'єкта (підприємства, організації, установи тощо). Кожний з розділів кваліфікаційної роботи бакалавра, залежно від обсягу поданого матеріалу, може складатися з 2...3 підрозділів обсягом. Обсяг кваліфікаційної роботи залежить від особливостей теми і може становити в середньому 60-70 сторінок.

1.6.3 метою забезпечення відповідності вимогам академічної доброчесності та не допущення порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту» [3] автор кваліфікаційної роботи дає згоду на перевірку роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою ресурсів в мережі Інтернет, а також на архівування роботи в базі даних цієї системи. Тобто робота має бути оцінена на рівень запозичень відповідно до Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка» [4].

1.7. Мова кваліфікаційної роботи – державна, стиль – науковий, чіткий, без орфографічних і синтаксичних помилок, послідовність логічна.

2. ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ БАКАЛАВРА

2.1. Тематика кваліфікаційних робіт повинна бути безпосередньо пов'язана з компетентностями та відповідними результатами навчання, що регламентовані стандартом вищої освіти за спеціальністю та освітньою програмою.

2.2. Тематика кваліфікаційних робіт бакалаврів має надавати можливість реалізації положень Національної рамки кваліфікацій (НРК): демонструвати поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для вирішення складних і непередбачуваних проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності.

2.3. Здобувач може обирати тему кваліфікаційної роботи з орієнтовного переліку запропонованих тем або може запропонувати свій варіант теми з обґрунтуванням доцільності її розробки. Вибрані теми закріплюються за кожним студентом наказом ректора згідно з поданням деканату. Цим же наказом кожному студенту призначається керівник кваліфікаційної роботи, який контролює виконання індивідуального плану підготовки кваліфікаційної роботи.

2.4. Назва кваліфікаційної роботи здобувача повинна бути якомога коротшою, відображати суть вирішуваної задачі. Тема має бути актуальною, відповідати сучасному стану та перспективам розвитку підприємницької діяльності, торгівлі та біржовій справі. Тематика має охоплювати усі напрями, що віддзеркалюють організацію бізнесу, його планування та управління ресурсним забезпеченням. При виборі теми дослідження слід виходити з того,

що необхідною умовою успішного підприємництва є управління інноваційною діяльністю, саме нововведення сприяють підвищенню ефективності бізнес-процесів, забезпечують їх конкурентоспроможність та прибутковість.

Формулювання теми кваліфікаційної роботи пропонується здійснювати на підставі основних елементів наданих в таблиці 2.1. Наприклад, формулювання теми на підставі запропонованих структурних елементів буде наступним:

- обґрунтування проекту розвитку бізнесу промислового підприємства шляхом підвищення якості продукції;
  - оптимізація бізнес-моделі диверсифікації малого бізнесу (на прикладі ТОВ «Промінь»);
  - удосконалення управління стартапом на етапах *Pre-Seed* та *Seed*.
- Орієнтовані теми кваліфікаційних робіт наведено в ДОДАТКУ Е.

Таблиця 2.1

Структурні елементи формулювання теми роботи

Мета дослідження*		Об'єкт дослідження*	Ознаки предмету дослідження*	
Характер дослідження	Результат дослідження	Конкретизація результату	База предмету дослідження	Специфікація дослідження
<ul style="list-style-type: none"> • Обґрунтування • Визначення • Оцінка • Розробка • Формування • Підвищення • Удосконалення • Оптимізація • Організація • Планування • 	<ul style="list-style-type: none"> • заходів • програми • проекту • напрямків • бізнес-моделі • ефективності • системи • стратегії • політики • плану • 	<ul style="list-style-type: none"> • розвитку • відтворення • започаткування • скорочення • ліквідації • використання • управління • диверсифікації • дистрибуції • комунікації • інвестування • інтернаціоналізації • експорту/імпорту • інтеграції • злиття/поглинання • партнерства • 	<ul style="list-style-type: none"> • малого бізнесу • кластеру • венчурного бізнесу • соціального підприємництва • стартапу • 	<ul style="list-style-type: none"> • шляхом ... • на підставі... • на етапі... • в умовах... • за моделлю.. • на прикладі •

* детальніше в п. 3.1

2.5. Кваліфікаційні роботи бакалавра мають бути реальними, базуватись на прикладних дослідженнях, а розроблені рекомендації доцільно подавати керівництву або власникам підприємницьких структур з метою їх реального використання у господарській діяльності. Робота вважається реальною за виконання однієї з умов: тема роботи запропонована бізнес-структурою, виконується на її замовлення, що оформлено листом від керівництва; до роботи додаються документи, які засвідчують фактичне впровадження її результатів, або його можливість.

2.6. Рівень якості роботи підвищується, якщо результати досліджень знайшли своє відображення у публікаціях бакалавра; апробовані на науково-практичних конференціях, що підтверджується включенням до програми конференції, друкуванням тез доповіді або спеціальним сертифікатом.

2.7. Зміст кваліфікаційної роботи бакалавра визначається індивідуальним завданням (ДОДАТОК Б), що складає керівник роботи на підставі поданого бакалавром плану виконання роботи і затверджує завідувач кафедри. У завданні окреслюється коло питань, які необхідно розглянути, та здійснюється їхнє групування за трьома розділами: теоретичним, аналітичним, прикладним. Конкретні завдання на кваліфікаційну роботу згідно з її темою видаються і затверджуються одразу після закінчення передатестаційної практики бакалавра.

3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ РОБОТИ

Зміст кожного розділу кваліфікаційної роботи значною мірою визначається обраною темою та індивідуальним завданням.

3.1. Вступ.

У вступі обґрунтовується актуальність обраної теми через визначення протиріччя розвитку об'єкту, мета і зміст поставлених задач, формулюються об'єкт і предмет дослідження, вказується обрані методи дослідження та сфера їх застосування, прикладна цінність одержаних результатів, сфера використання результатів роботи, їх апробація, перелік публікацій за результатами досліджень (ДОДАТОК Д).

Актуальність обраної теми визначається необхідністю подолання протиріччя практики: треба щось зробити (побудувати, вирішити), але немає чим (немає інструменту, методу, технології). Актуальність – критерій вибору теми.

Мета роботи – запланований кінцевий результат, який повинен бути отриманий внаслідок проведення досліджень. Мета роботи може бути пов'язана з обґрунтуванням рекомендацій.

Задачі роботи – комплекс питань, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети. Рекомендується формулювати задачі таким чином: «узагальнити існуючі положення...», «виконати аналіз сучасного стану...», «встановити особливості діяльності...», «розробити економіко-математичну модель...», «удосконалити механізм...», «виявити та виконати аналіз чинників економічного впливу...», «розробити напрями вдосконалення підприємницької діяльності...».

Об'єкт дослідження – процес або явище, що породжує проблемну ситуацію (протиріччя), і відповідає сфері компетенції бакалавра даної спеціальності. Один об'єкт може бути предметом багатьох досліджень.

Предмет дослідження – сторона об'єкту, його властивості та галузь застосування, що обрані для дослідження і містяться у межах об'єкта.

Ознаки предмету дослідження пов'язуються з базою дослідження, яка може бути одиничною (суб'єкт підприємницької діяльності) або множинною

(сукупність суб'єктів), з певними ознаками та особливостями господарювання, *наприклад*:

- розмір підприємства;
- вид економічної діяльності (КВЕД; галузеві особливості, зокрема інноваційні технології та матеріали, забезпеченість людськими, природними та іншими ресурсами);
- географія бізнесу (національний ринок, міжнародний бізнес, глобальний, експорт/імпорт);
- бізнес-портфель (синергетичний, конгломератний);
- правова форма юридичних осіб;
- вид об'єднання підприємств;
- фізичні особи – підприємці (різні системи оподаткування та групи, види діяльності);
- суб'єкти бізнесу, які формують кластер;
- місцевий та регіональний бізнес (населений пункт, область, регіон);
- вид підприємництва (виробниче, торгово-комерційне, фінансове, а також інноваційне, екологічне, соціальне);
- стартап (ініціація, розробка та тестування продукту, залучення інвестицій, управління командою стартапу, масштабування, зміна бізнес-моделі);
- стадія розвитку бізнесу (започаткування, зростання різної динаміки, зрілість, спад);
- особливості умов функціонування (наприклад, моно- та олігополія, моно- та олігопсонія ринків, державні закупівлі, регуляторна політика, формування інвестиційної привабливості міста, регіону, країни; високий рівень конкуренції, методи ведення конкурентної боротьби, дискримінація, стан природних ресурсів як факторів виробництва, розвиток культури підприємництва, розвиток інфраструктури підприємництва тощо);
- умови стану та трансформації бізнесу (розширення, скорочення, ліквідація, продаж, реорганізація, реструктуризація, реінжиніринг бізнес-процесів, злиття та поглинання, визнання банкрутом);
- особливості управління бізнесом (перерозподіл прав власності, захист інтересів власників, зокрема міноритаріїв; входження/вихід власника до зі складу товариства; розвиток інтрапренерства; управління на різних стадіях розвитку підприємства відповідно моделей Л. Грейнера, І. Адізеса або інших; контроль власників за діяльністю виконавчих структур підприємства; корпоративна культура; системи комунікації; конфлікти співвласників; рейдерство);
- інші.

Методи дослідження – подання переліку використаних методів дослідження із стислим змістовним визначенням того, що саме досліджувалося за допомогою кожного з них.

Практичне значення одержаних результатів – вказується, які результати і в якій організації набули (або набудуть) практичного використання.

Апробація результатів роботи – вказується на яких науково-практичних конференціях оприлюднені результати дослідження, що включені в кваліфікаційну роботу бакалавра.

3.2. Теоретичний розділ.

У цьому розділі (складається з 2–3 підрозділів) викладаються основні теоретичні положення, має бути розглянуто сутність категорій щодо предмету дослідження, визначено методи аналізу бізнес-процесів, що будуть використані в подальших розділах.

Обґрунтування мети та вибору задач, рішення яких дозволяє її досягнути передбачає опис проблемної ситуації, умов, за яких вона виникає, критичний аналіз існуючих засобів її розв'язання. Необхідно приділити увагу сучасним методологічним розробкам, для чого розглянути і творчо осмислити відповідну інформаційну базу, визначити своє ставлення до дискусійних положень. Крім того, необхідно навести сучасну законодавчо-правову базу щодо тих видів діяльності, які розглядаються.

Дослідження виконуються з точки зору інноваційних підходів до здійснення підприємницької діяльності, поглядів на проблему в цілому у вітчизняній і світовій науковій практиці чи класичній теорії. В окремих випадках доцільно проводити зіставлення досліджуваного об'єкта з аналогами у динаміці їх розвитку. У цьому розділі може бути описаний передовий зарубіжний досвід щодо вирішення тих проблем, які розглядаються.

У даному розділі робиться огляд літературних джерел з проблеми, що вирішується в роботі (не менше 20 джерел). При його написанні слід широко використовувати спеціальну економічну та бізнес літературу, публікації в економічній періодиці. Джерелами потрібної інформації можуть бути фахові журнали, монографії, статистичні довідники, нормативно-правові матеріали тощо. Суть розділу є в обґрунтуванні доцільності ваших досліджень. Оскільки кваліфікаційна робота бакалавра досліджує вузьку тему, то огляд інформаційних джерел потрібно робити тільки з питань обраної теми.

Таким чином, розділ має за мету критичний огляд сучасних теоретичних основ досліджуваної теми (сутність категорій, явищ та процесів; узагальнення теорій, концепцій, моделей, систем управління бізнесом у відповідних умовах), обґрунтування доцільності досліджень та авторської позиції з цього приводу, формулювання проблемних питань та завдань, що потребують вирішення в кваліфікаційній роботі бакалавра, визначення методів їх вирішення.

3.3. Аналітичний розділ.

У другому розділі потрібно дати загальну характеристику об'єкта дослідження, висвітлити історію та перспективи його розвитку. Наприклад, визначити форму власності, основне призначення (місію), організаційно-правову форму, характеристику основних видів діяльності, галузеву приналежність; коли засновано, місцезнаходження, матеріально-технічну базу, рівень ринкових (внутрішніх і зовнішніх) відносин; стратегію суб'єкта та перспективи розвитку тощо. Далі відображується аналіз фінансово-економічних

та техніко-економічних показників діяльності суб'єкта підприємництва, загальний стан виробничо-господарської, соціально-економічної діяльності. Такий аналіз виконується на основі методичних прийомів економічного аналізу та статистичних методів відображення. Особливу увагу слід приділити факторному аналізу, який дозволяє з'ясувати причини (фактори) та визначити їх якісно-кількісний вплив на об'єкт дослідження.

На підставі результатів аналізу звітних даних, документів оперативного обліку і контролю та узагальнень необхідно виявити позитивні моменти і недоліки, їх причини, перспективи і можливості подальшого поліпшення виробничої, організаційної, економічної діяльності, зокрема підвищення прибутковості суб'єкта підприємництва, його стійкості до впливу зовнішніх чинників бізнес-середовища.

Таким чином, аналітичний розділ містить діагностику стану бази дослідження, зокрема в функціональних та ресурсних сферах; визначення впливових чинників середовища, аналіз бізнес-процесів та організації діяльності, прогнозування розвитку тощо. Результати таких дій надають можливість здобувачу розробити авторські рішення щодо досягнення мети кваліфікаційної роботи.

На основі аналізу емпіричних або звітних статистичних даних показників господарської діяльності, документів оперативного обліку й контролю, наказів, розпоряджень, результатів спостережень, опитувань і обстежень та інших методів збирання первинної інформації треба зробити необхідні розрахунки, виявити досягнуті успіхи й недоліки, що підтверджують виявлені у попередньому розділі протиріччя, визначити їх причини. Усі аналітичні розрахунки, таблиці, графіки, діаграми мають супроводжуватися тлумаченням та висновками.

Для забезпечення відповідності змісту роботи та специфіки підприємницьких рішень, рекомендується застосовувати комплексний підхід до аналізу та оцінки бази дослідження, що забезпечується впровадженням методології розробки бізнес-моделі та/або бізнес-плану. Таким чином здобувач освіти демонструватиме широту власного погляду на досліджуваний бізнес, розуміння зв'язків між функціональними сферами діяльності суб'єкта підприємництва, системний підхід до обґрунтування напрямків та способів розвитку бізнесу в умовах невизначеності. Це дозволить зменшити ризик орієнтування кваліфікаційної роботи на вимоги до такої роботи інших спеціальностей, зокрема фінанси, менеджмент, маркетинг тощо.

Доцільність аналізу/розробки моделі бізнесу обумовлена наступним. Моделювання бізнесу являє собою процес розробки його концепції, а саме обґрунтування основних його системоутворюючих елементів, що визначають підприємницьку ідею та місію проекту, головні змістовні процеси та затребувані ресурси, структуру очікуваних витрат, алгоритм отримання доходів тощо.

Моделювання бізнесу зазвичай асоціюють з наступними видами діяльності: генерування підприємницьких ідей, стратегічне планування, розробка бізнес-плану та інші процеси ініціювання нового та розвитку

поточного бізнесу. На відміну від зазначених видів діяльності з планування бізнесу його моделювання орієнтовано на обґрунтування характеристик бізнес-проекту та умов його здійснення, що пояснюють механізм отримання прибутку. Значущою відмінністю бізнес-моделі є її лаконічність, що дозволяє тримати її в «оперативній пам'яті» суб'єктів прийняття управлінських рішень та застосовувати при оцінці подій та тестуванні ймовірних сценаріїв розвитку.

Здобувачам освіти рекомендується скористатися методикою «CANVAS» (полотно, канва) авторів І. Піньє та О. Остервальдера, що представляє собою структурований алгоритм (шаблон) обґрунтування бізнес-моделі. Цей шаблон який базується на економічній системі проекту, що в свою чергу забезпечується блоком рішень стосовно надання цінності клієнту та забезпечення внутрішньої результативності діяльності за бізнес-проектом (рис. 3.1). Рекомендація щодо обмеження обсягу інформації, що відображається в елементах моделі, обумовлена доцільністю набуття такої характеристики як конкретність та легкість сприйняття зацікавленими особами. Проте, в тексті кваліфікаційної роботи елементи моделі мають бути обґрунтовані.

8. Ключові партнери	7. Ключова діяльність	2. Цінність для споживача	4. Взаємовідносини зі споживачем	1. Сегменти споживача
	6. Ключові ресурси		3. Канали збуту	
9. Структура витрат			5. Джерела доходів	

Рис. 3.1. Шаблон «CANVAS» для розробки бізнес-моделі

Складання та аналіз бізнес-моделі дозволить здобувачу комплексно та системно обґрунтувати власні рішення за темою дослідження, забезпечити їх відповідність спеціальності.

В цьому розділі кваліфікаційної роботи здобувач повинен продемонструвати володіння методами економічного аналізу, маркетингових досліджень, здібності аналізувати господарську і підприємницьку діяльність, формувати перспективи розвитку, визначити шляхи досягнення поставлених в роботі задач на підставі розробки структурованого алгоритму (шаблону) обґрунтування бізнес-моделі суб'єкта підприємництва.

3.4. Прикладний розділ.

У третьому розділі обґрунтовуються висновки перспектив і можливостей поліпшення діяльності об'єкта досліджень, розробляються пропозиції та рекомендації щодо вирішення проблем, які були визначені у другому розділі та спрямовані на досягнення мети, поставленої у вступі. Це можуть бути пропозиції щодо підвищення ефективності підприємницької діяльності суб'єкта, шляхи покращання використання тих чи інших ресурсів, визначення резервів

підвищення ефективності бізнес-процесів суб'єкта підприємництва тощо. Запропоновані заходи мають носити конкретний прикладний характер.

В розділі доцільно навести матеріали, які визначають особливості (умови) впровадження та очікувані результати запропонованих здобувачем заходів з розвитку бізнесу (економічні розрахунки щодо ефективності рішень – наприклад, визначення точки безбитковості, показників прибутковості, рентабельності, ефективності впровадження інвестицій тощо).

3.5. Загальні висновки.

подається стисла характеристика найбільш суттєвих результатів роботи. Висновки повинні бути конкретними, включати перелік пропозицій і рекомендацій щодо вдосконалення діяльності суб'єкта. Кількість висновків не обмежується, частіше формулюють 6...10 висновків.

3.6 Вимоги до оформлення.

Оформлення кваліфікаційних робіт (пояснювальна записка) здійснюється відповідно до нормативних вимог [5] з урахуванням можливостей текстових комп'ютерних редакторів і підписана нормоконтролером.

Записка оформляється на аркушах формату А4 без рамок, додержуючись таких розмірів полів: верхнє, лівє і нижнє – не менше 20, правє – не менше 10 мм. Текст і рисунки набираються на комп'ютері. При підготовці рукопису засобами текстового редактора Word рекомендується дотримуватися таких вимог: шрифт – Times New Roman Cyr, розмір 14; міжрядковий інтервал – 1,5; відступ – 1,25 см; вирівнювання тексту – за шириною. В таблицях та рисунках допускається використання шрифту розміром 12.

Назви структурних елементів: «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ», «СПИСОК ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують з нового аркуша великими напівжирними літерами симетрично до берегів тексту, без крапки в кінці.

Не допускається розміщувати назву розділу, підрозділу, а також пункту в нижній частині сторінки, якщо після неї розміщено тільки один рядок тексту.

Сторінки слід нумерувати арабськими цифрами, додержуючись наскрізної нумерації впродовж усього тексту. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці. Шрифт та розмір такий же як і основного тексту. Титульний аркуш включають до загальної нумерації сторінок. Номер сторінки на титульному аркуші не проставляють.

Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: «1.2.» (другий підрозділ першого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок підрозділу.

Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти) необхідно подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці, по центру аркуша. На всі ілюстрації мають бути посилання

у роботі. Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу, після якого ставиться крапка, потім пробіл, потім порядковий номер ілюстрації, знову крапка, пробіл, назва ілюстрації без крапки в кінці. Наприклад, Рис. 1.4. Організаційна структура управління бізнес-організацією.

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті, так, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку роботи або з поворотом за стрілкою годинника. На всі таблиці обов'язково мають бути посилання в тексті роботи. Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) у межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують надпис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 3.2» (друга таблиця третього розділу). Наприкінці крапка не ставиться. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на наступний аркуш (сторінку). При перенесенні частини таблиці на іншу сторінку слово «Таблиця» і номери вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовж. табл.» і вказують номер таблиці, наприклад «Продовж. табл. 1.2» (без крапки в кінці).

Шрифт у таблиці – той же, що у тексті роботи (Times New Roman, розміру 14 пт.), у великих таблицях, які займають площу до двох сторінок, допускається міжстроковий інтервал (щільність), якій дорівнює 1 пт. (на відміну від тексту роботи, де щільність складає 1,5 пт.), та шрифт, який дорівнює 10 пт. Таблиці більш двох сторінок переносяться у додатки.

Формули та рівняння розташовують безпосередньо після тексту, в якому вони згадуються вперше, посередині сторінки. Формули створюються за допомогою редактора формул Microsoft Equation. Формули в роботі (якщо їх більше однієї) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. номери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад (2.1) (перша формула другого розділу), без крапки в кінці. Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони наведені у формулі з абзацного виступу. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки.

Кваліфікаційна робота магістра повинна мати посилання на інформаційні джерела, матеріали, окремі результати з яких наводяться в роботі. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа. Посилання в тексті роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [3 – 6] ...». Між номерами праць ставиться символ «тире» з пробілами довкола.

Посилання на ілюстрації вказують порядковим номером ілюстрації,

наприклад, «рис. 2.3», «... на рис. 3.3 ...». Посилання на формули вказують порядковим номером формули в дужках, наприклад «... у формулі (3.3)», «... у рівняннях (1.1) — (1.6) ...». На всі таблиці повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «...у табл. 3.1».

Список використаних джерел розміщується після висновків і формується у порядку появи посилань у тексті кваліфікаційної роботи. При застосуванні інформаційних джерел необхідно дотримуватися рекомендацій Комітету з питань етики щодо припинення (обмеження) використання джерел інформації держави-агресора [6].

Перелік посилань надається згідно з вимогами до складання та оформлення бібліографічних джерел [7].

Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. наприклад, ДОДАТОК В. (слово ДОДАТОК В розташовано на сторінці праворуч). Ілюстрації, таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д.2.3. – третій рисунок другого розділу додатка Д; формула (Б.2) – друга формула додатка Б. У випадку, якщо додаток містить один рисунок або одну таблицю, то їх нумерувати не потрібно.

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ РОБОТИ ТА ЇЇ ЗАХИСТ

Тема і завдання на кваліфікаційну роботу бакалавра орієнтовано формується напередодні передатестаційної практики, уточнюються та конкретизуються після її закінчення. Кваліфікаційна робота повинна готуватися кожним здобувачем самостійно. Керівник роботи здійснює консультації щодо виконання роботи. За здобувачем залишається право дотримуватися власної точки зору, якщо вона не збігається з точкою зору керівника, і захищати її на засіданні ЕК.

4.1. Обов'язки керівника:

– консультування здобувача з питань вибору теми кваліфікаційної роботи, розробки її плану, змісту окремих розділів, допомога в доборі спеціальної літератури;

– контроль якості роботи: керівник вказує на помилки й неточності, пояснює, в чому вони полягають, пропонує раціональні шляхи їхнього усунення;

– контроль дотримання регламенту підготовки роботи. У разі невиконання складеного плану керівник повинен письмово доповісти про це завідувачу кафедри і висловити відповідні пропозиції щодо цього питання. У разі невиконання завдання в повному обсязі у передбачений термін питання про недопущення студента до захисту роботи на ЕК розглядається на засіданні кафедри, при цьому обов'язкова присутність здобувача та його керівника. Протокол засідання кафедри з мотивованим висновком подається декану факультету для підготовки відповідного наказу по університету;

– підготовка відгуку про кваліфікаційну роботу здобувача (ДОДАТОК Ж) з аргументованою характеристикою її якості відповідно до критеріїв оцінювання, з відзначенням елементів практичної цінності. У відгуку повинна бути надана оцінка ступеня самостійності виконання роботи, здійснено оцінювання роботи за діючої системою, а також надані рекомендації щодо присвоєння випускнику відповідної кваліфікації.

4.2. Обов'язки здобувача вищої освіти.

Студент повинен самостійно або за допомогою керівника обрати тему кваліфікаційної роботи й скласти план її виконання, узгодити цей план з керівником роботи.

Починаючи з практики, у терміни, визначені керівником, але не менше одного разу на тиждень, здобувач зобов'язаний звітувати перед ним про хід виконання плану підготовки кваліфікаційної роботи. Відповідальність за виконання плану підготовки роботи покладається безпосередньо на здобувача.

4.3. Порядок рецензування.

Закінчена кваліфікаційна робота, яка містить відгук керівника, подається завідувачу кафедри, який на підставі цих матеріалів приймає рішення щодо допущення роботи здобувача до захисту та направляє її на рецензію. До рецензування залучаються провідні фахівці у даній галузі освіти, підприємницької діяльності, вищих навчальних закладів. У рецензії (ДОДАТОК З) відзначається практична цінність роботи, вказуються переваги та недоліки, здійснюється оцінювання роботи, а також надаються рекомендації щодо присвоєння випускнику відповідної кваліфікації.

4.5. Порядок захисту.

Здобувач подає на захист кваліфікаційну роботу у вигляді пояснювальної записки та демонстраційного матеріалу. Перед захистом здобувач зобов'язаний ознайомитися з відгуком керівника та рецензією, проаналізувати їх і підготувати відповіді на зауваження.

До захисту не допускаються здобувачі, які не виконали навчальний план і на момент подання кваліфікаційної роботи на захист мають академічну заборгованість або подали роботу, яка за змістом та оформленням не відповідає кваліфікаційним вимогам.

Захист кваліфікаційних робіт відбувається на відкритому засіданні екзаменаційної комісії за участю не менше половини її складу при обов'язковій присутності голови комісії та керівника роботи.

Процедура захисту кваліфікаційної роботи здобувача має таку послідовність:

- доповідь здобувача в межах 7 хвилин;
- відповіді на запитання членів ЕК;
- відповіді на зауваження керівника, рецензента;
- підбиття підсумків захисту кваліфікаційної роботи.

Під час захисту ведеться протокол засідання ЕК. Здобувач готує до захисту демонстраційний матеріал (креслення, таблиці, графіки, діаграми, рисунки, блок-схеми алгоритмів, формули), який повинен повністю

відображати положення, які виносяться на захист, та розкривати тему і результати дослідження.

Демонстраційний матеріал членам ЕК подається на аркушах паперу стандартного формату А4 кількістю 8–12. Доповідь має супроводжуватися демонстрацією матеріалів за допомогою мультимедійних засобів.

До пояснювальної записки диплому надається диск з матеріалом кваліфікаційної роботи.

У разі подання матеріалів на аркушах формату А4 їхня кількість становить 8...12. Вони супроводжуються титульним аркушем (ДОДАТОК К) та брошуруються з розрахунку по одному комплекту кожному члену ЕК і один комплект – для зберігання в архіві.

Рекомендується на 2-му листі або слайді презентувати тему, об'єкт, предмет, мету досліджень, що виносяться на захист. На 3-му – актуальність теми досліджень, практичну цінність. На 4-му – задачу досліджень і блок-схему рішення. На подальших листах або слайдах подаються постановка задач, методи вирішення та результати. На останньому – результати досліджень, впровадження (можливі шляхи) та економічний або соціальний ефект, що очікується.

Після публічного захисту кваліфікаційних робіт екзаменаційна комісія на своєму закритому засіданні обговорює результати захисту, враховуючи отримані відгуки, рецензію, акти про впровадження, і простою більшістю голосів виносить рішення про оцінку захисту кваліфікаційної роботи та присвоєння відповідної кваліфікації.

Оцінювання результатів захисту здобувачів здійснюється за допомогою прозорих процедур, що ґрунтуються на об'єктивних критеріях відповідно до Положення університету «Про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти» [8]. Досягнутий рівень компетентностей відносно очікуваних, що ідентифікований під час захисту бакалавра, відображає реальний результат підготовки та захисту кваліфікаційної роботи.

Оцінювання досягнень здобувача на атестації здійснюється за рейтинговою (100-бальною) шкалою та переведенням бальних оцінок до інституційної шкали.

Рейтингова	Інституційна
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good
60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

Реальні результати атестації бакалавра ідентифікуються та вимірюються відносно очікуваних під час захисту за допомогою критеріїв, що описують дії здобувача для демонстрації досягнення результатів.

Зміст критеріїв спирається на компетентнісні характеристики, визначені НРК для бакалаврського рівня вищої освіти (подано нижче).

**Загальні критерії досягнення результатів навчання
для 6-го кваліфікаційного рівня за НРК**

Опис кваліфікаційного рівня	Вимоги до знань, умінь/навичок, комунікації, відповідальності і автономії	Показник оцінки
Знання		
♦ концептуальні наукові та практичні знання, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання	Відповідь відмінна – правильна, обґрунтована, осмислена. Характеризує наявність: - концептуальних знань; - високого ступеню володіння станом питання; - критичного осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності	95-100
	Відповідь містить негрубі помилки або описки	90-94
	Відповідь правильна, але має певні неточності	85-89
	Відповідь правильна, але має певні неточності й недостатньо обґрунтована	80-84
	Відповідь правильна, але має певні неточності, недостатньо обґрунтована та осмислена	74-79
	Відповідь фрагментарна	70-73
	Відповідь демонструє нечіткі уявлення студента про об'єкт вивчення	65-69
	Рівень знань мінімально задовільний	60-64
	Рівень знань незадовільний	<60
Уміння/навички		
♦ поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання	Відповідь характеризує уміння: - виявляти проблеми; - формулювати гіпотези; - розв'язувати проблеми; - обирати адекватні методи та інструментальні засоби; - збирати та логічно й зрозуміло інтерпретувати інформацію; - використовувати інноваційні підходи до розв'язання завдання	95-100
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності з негрубими помилками	90-94
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації однієї вимоги	85-89
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації двох вимог	80-84
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації трьох вимог	74-79
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації чотирьох вимог	70-73
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності при виконанні завдань за зразком	65-69
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання при виконанні завдань за зразком, але з неточностями	60-64

Опис кваліфікаційного рівня	Вимоги до знань, умінь/навичок, комунікації, відповідальності і автономії	Показник оцінки
	рівень умінь/навичок незадовільний	<60
Комунікація		
<ul style="list-style-type: none"> ♦ донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації; ♦ збір, інтерпретація та застосування даних; ♦ спілкування з професійних питань, у тому числі іноземною мовою, усно та письмово 	<p>Вільне володіння проблематикою галузі. Зрозумілість відповіді (доповіді). Мова:</p> <ul style="list-style-type: none"> - правильна; - чиста; - ясна; - точна; - логічна; - виразна; - лаконічна. <p>Комунікаційна стратегія:</p> <ul style="list-style-type: none"> - послідовний і несуперечливий розвиток думки; - наявність логічних власних суджень; - доречна аргументація та її відповідність відстоюваним положенням; - правильна структура відповіді (доповіді); - правильність відповідей на запитання; - доречна техніка відповідей на запитання; - здатність робити висновки та формулювати пропозиції 	95-100
	<p>Достатнє володіння проблематикою галузі з незначними хибами. Достатня зрозумілість відповіді (доповіді) з незначними хибами. Доречна комунікаційна стратегія з незначними хибами</p>	90-94
	<p>Добре володіння проблематикою галузі. Добра зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано три вимоги)</p>	85-89
	<p>Добре володіння проблематикою галузі. Добра зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано чотири вимоги)</p>	80-84
	<p>Добре володіння проблематикою галузі. Добра зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано п'ять вимог)</p>	74-79
	<p>Задовільне володіння проблематикою галузі. Задовільна зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано сім вимог)</p>	70-73
	<p>Часткове володіння проблематикою галузі. Задовільна зрозумілість відповіді (доповіді) та комунікаційна стратегія з хибами (сумарно не реалізовано дев'ять вимог)</p>	65-69
	<p>Фрагментарне володіння проблематикою галузі. Задовільна зрозумілість відповіді (доповіді) та</p>	60-64

Опис кваліфікаційного рівня	Вимоги до знань, умінь/навичок, комунікації, відповідальності і автономії	Показник оцінки
	комунікаційна стратегія з хибами (сумарно не реалізовано 10 вимог)	
	Рівень комунікації незадовільний	<60
<i>Відповідальність і автономія</i>		
<ul style="list-style-type: none"> ◆ управління складною технічною або професійною діяльністю чи проектами; ◆ спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах; ◆ формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти; ◆ організація та керівництво професійним розвитком осіб та груп; ◆ здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії 	<p>Відмінне володіння компетенціями менеджменту особистості, орієнтованих на:</p> <p>1) управління комплексними проектами, що передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дослідницький характер навчальної діяльності, позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію; - здатність до роботи в команді; - контроль власних дій; <p>2) відповідальність за прийняття рішень в непередбачуваних умовах, що включає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - обґрунтування власних рішень положеннями нормативної бази галузевого та державного рівнів; - самостійність під час виконання поставлених завдань; - ініціативу в обговоренні проблем; - відповідальність за взаємовідносини; <p>3) відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб, що передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - використання професійно-орієнтованих навичок; - використання доказів із самостійною і правильною аргументацією; - володіння всіма видами навчальної діяльності; <p>4) здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності, що передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ступінь володіння фундаментальними знаннями; - самостійність оцінних суджень; - високий рівень сформованості загальнонавчальних умінь і навичок; - самостійний пошук та аналіз джерел інформації 	95-100
	Упевнене володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано дві вимоги)	90-94
	Добре володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано три вимоги)	85-89
	Добре володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано чотири вимоги)	80-84
	Добре володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано шість вимог)	74-79
	Задовільне володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано сім вимог)	70-73
	Задовільне володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано вісім вимог)	65-69
	Рівень відповідальності і автономії фрагментарний	60-64

Опис кваліфікаційного рівня	Вимоги до знань, умінь/навичок, комунікації, відповідальності і автономії	Показник оцінки
	Рівень відповідальності і автономії незадовільний	<60

Здобувачі, які одержали під час захисту кваліфікаційної роботи незадовільні оцінки, відраховуються з університету, отримуючи академічну довідку.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Положення про навчально-методичне забезпечення освітнього процесу Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» / М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т. Дніпро : НТУ «ДП», 2022. 23 с. URL: <https://surl.li/aucltn>

2. Положення про організацію атестації здобувачів вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» / М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т. Дніпро : НТУ «ДП», 2024. 48 с. URL: <https://surl.li/jysove>

3. Закон України «Про освіту» URL: <https://surl.li/zvoibm>

4. Положення про систему запобігання та виявлення плагіату в Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка» / М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т. Дніпро : НТУ «ДП», 2019. 11 с.. URL: <https://surl.li/hnaiap>

5. ДСТУ 3008:2015. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання. URL: <https://surl.li/mpjqru>

6. Рекомендації Комітету з питань етики щодо припинення (обмеження) використання джерел інформації держави-агресора в наукових публікаціях. URL <https://surl.li/fhxljb>

7. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. URL: <https://surl.li/pknxyf>

8. Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» / Мін-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». Дніпро : НТУ «ДП», 2024. 33 с.. URL: <https://surl.li/byllpa>

ДОДАТОК А

Зразок титульного аркуша пояснювальної записки кваліфікаційної роботи

Міністерство освіти і науки України
 Національний технічний університет
 «Дніпровська політехніка»

Навчально-науковий інститут економіки
 Факультет менеджменту
 Кафедра прикладної економіки, підприємництва та публічного управління

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
кваліфікаційної роботи ступеня бакалавра

Здобувача вищої освіти _____

академічної групи _____

(шифр)

спеціальності 076 Підприємництво та торгівля _____

(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

на тему _____

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
кваліфікаційної роботи	.			

Рецензент				
------------------	--	--	--	--

Нормоконтролер				
-----------------------	--	--	--	--

Дніпро
 20__

Зразок завдання на кваліфікаційну роботу

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри
прикладної економіки, підприємництва
та публічного управління

_____

_____

« _____ » _____ 20____ року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу ступеня бакалавра

Здобувача вищої освіти _____ академічної групи _____

спеціальності _____ *076 Підприємництво та торгівля* _____
(код і назва спеціальності)за освітньо-професійною програмою *Підприємництво, торгівля та біржова діяльність*

на тему _____

Розділ	Зміст	Термін виконання

Завдання видано _____
(підпис керівника) (прізвище, ініціали)

Дата видачі _____

Дата подання до екзаменаційної комісії _____

Прийнято до виконання _____
(підпис студента) (прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	
РОЗДІЛ 1. СТАН ПРОБЛЕМИ ТА ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В СФЕРІ ТОРГІВЛІ.....	
1.1. Сучасний стан розвитку малого підприємництва в сфері торговельного підприємництва.....	
1.2. Огляд літературних джерел та виконаних по проблемі досліджень	
1.3. Мета, завдання, методи досліджень.....	
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ТА АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА «БУДТОРГ».....	
2.1. Характеристика діяльності малого підприємства.....	
2.2. Аналіз показників діяльності підприємства.....	
2.3. Обґрунтування та розробка бізнес-моделі підприємства.....	
РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА «БУДТОРГ».....	
3.1. Визначення напрямів диверсифікації діяльності підприємства.....	
3.2. Оцінка ефективності впровадження напрямів підвищення ефективності діяльності підприємства.....	
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	
СПИСОК ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ.....	
ДОДАТОК А	
ДОДАТОК Б.....	
ДОДАТОК В.....	

ВСТУП

Актуальність теми.

Таким чином, вирішення протиріччя в зазначених теоретично-практичних проблемах формує актуальність роботи, її мету та задачі дослідження.

Мета дослідження полягає в.....

Для досягнення зазначеної мети були поставлені і вирішені наступні задачі.

(словосполучення при формулюванні назви задач див. 3.1)

Об'єкт дослідження –

Предмет дослідження –

Методи дослідження. Вирішення поставлених у дослідженні завдань проводились із застосуванням методів:

– метод систематизації – при визначенні особливості....., огляду літературних джерел та виконаних по проблемі досліджень;

– статистичний метод – при аналізі та прогнозуванні змін підприємницької діяльності.....;

– аналітичний – при обґрунтуванні та розробці бізнес-моделі....., визначенні напрямів підвищення ефективності підприємницької діяльності.....;

– графічний – для наочного зображення статистичного матеріалу і результатів роботи.

Прикладна цінність: .....

Сфера використання результатів полягає в тому, що розроблені методичні підходи доведені до рівня практичних рекомендацій й можуть бути застосовані на малих підприємствах при .....

Апробація результатів роботи. Результати роботи пройшли апробацію на міжнародній науково-практичній конференції «.....».

За результатами роботи надруковані тези «.....»

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків і списку інформаційних джерел. Загальний обсяг роботи становить 65 сторінок. Список джерел налічує 25 найменувань. Кваліфікаційна робота містить 17 таблиць, 11 рисунків, 5 додатків.

Орієнтовні теми кваліфікаційних робіт

Напрями розвитку підприємництва у сфері надання логістичних послуг.

Напрями розвитку підприємництва у сфері надання сервісних послуг.

Напрями підвищення товарообігу торговельного підприємства.

Шляхи мінімізації економічних ризиків у торговельному підприємстві.

Аспекти забезпечення економічної безпеки у торговельному підприємстві.

Управління реалізацією товарів та якістю обслуговування покупців.

Оцінка ефективності комерційної діяльності підприємств торгівлі.

Механізм забезпечення конкурентоспроможності торговельного підприємства.

Вдосконалення формування асортиментної політики підприємства торгівлі.

Стратегія управління товарообігом підприємства торгівлі.

Механізм управління товарообігом підприємства ресторанного господарства.

Механізм формування та використання товарних ресурсів підприємства торгівлі.

Напрями підвищення ефективності підприємницької діяльності товарної біржі.

Економічна стратегія брокера на товарній біржі.

Формування товарного асортименту та його оптимізація.

Формування системи торговельного обслуговування покупців.

Підвищення ефективності діяльності торговельного малого підприємства.

Напрями підвищення ефективності електронної торгівлі.

Формування попиту і стимулювання збуту на підприємстві (на прикладі...).

Формування товарної інноваційної політики підприємства.

Розробка системи заходів, орієнтованих на посилення ринкових позицій підприємства (на прикладі...).

Обґрунтування розвитку експортно-імпортного потенціалу ...

Підвищення ефективності відтворення і використання основних засобів ...

Підвищення ефективності використання оборотних активів...

Економічне обґрунтування диверсифікації виробничо-господарської діяльності...

Підвищення ефективності використання трудових ресурсів...

Обґрунтування системи управління якістю ...

Підвищення ефективності процесу оновлення технічної бази виробництва...

Підвищення ефективності використання виробничої потужності...

Обґрунтування конкурентної стратегії ...

Обґрунтування напрямів підвищення ефективності інвестиційної діяльності ...

Обґрунтування плану соціального розвитку...

Обґрунтування плану заходів зі зниження собівартості продукції ...

Обґрунтування заходів підвищення конкурентоспроможності ...

Обґрунтування бізнес-моделі підприємства...

Обґрунтування формування асортименту/організація роздрібного продажу...

Обґрунтування використання лізингу в діяльності ...

Обґрунтування впливу ризиків на діяльність ...

Розробка цінової політики суб'єкта підприємництва в умовах невизначеності ринкового середовища

Формування товарної політики суб'єкта підприємництва в умовах конкуренції (в кризових умовах господарювання).

Витрати підприємства: оцінка та формування в умовах мінливого зовнішнього середовища.

Обґрунтування обсягу виробництва для беззбиткової діяльності підприємства в умовах мінливого зовнішнього середовища.

Розробка шляхів підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів суб'єкта підприємництва в кризових умовах господарювання.

Розробка стратегії інвестиційної діяльності підприємства.

Формування інноваційної політики підприємства в сучасних умовах господарювання.

Розробка стратегії запобігання банкрутству підприємства в умовах мінливого зовнішнього середовища.

Обґрунтування стратегії розвитку підприємства в сучасних умовах господарювання.

Організація системи матеріального стимулювання та матеріальної відповідальності на підприємствах в сучасних умовах господарювання.

Оцінка ризиків господарської діяльності підприємства та розробка стратегії їх запобігання.

Формування системи економічної безпеки підприємства в умовах кризи

Розробка амортизаційної політики підприємства в сучасних умовах господарювання.

Шляхи підвищення продуктивності праці персоналу підприємства на засадах підвищення соціальної відповідальності

Розробка кадрової політики підприємства в умовах змін соціально-економічної ситуації в країні.

Обґрунтування диверсифікації виробництва та її вплив на ефективність діяльності підприємства.

Удосконалення системи планування і контролю товарних запасів на підприємстві в сучасних умовах господарювання.

Удосконалення системи планування і контролю поточних витрат на підприємстві в сучасних умовах господарювання.

Обґрунтування санації підприємства в кризових умовах господарювання.

Розробка системи забезпечення конкурентоспроможності підприємства в умовах ринкової економіки.

Шляхи підвищення конкурентоспроможності продукції підприємства на внутрішньому ринку.

Шляхи підвищення ефективності використання трудових ресурсів на промисловому підприємстві в кризових умовах господарювання.

Вибір форм стимулювання працівників промислового підприємства в кризових умовах господарювання.

Доходи підприємства: особливості формування та резерви їх зростання.

Шляхи підвищення ефективності стимулювання продуктивності праці працівників в умовах соціальної відповідальності промислового підприємства.

Резерви підвищення ефективності господарської діяльності промислового підприємства в сучасних умовах господарювання.

Прибуток торговельного підприємства: особливості формування та резерви його зростання.

Розробка організаційно-економічних заходів забезпечення конкурентоспроможності продукції підприємства.

Розробка організаційно-економічних заходів забезпечення конкурентоспроможності суб'єкта підприємництва.

Формування антикризової програми бізнес-структури.

Формування та оцінка підприємницького потенціалу підприємства.

Визначення чинників ефективності роздрібної торгівлі органічною продукцією.

Удосконалення механізму формування каналів продажів для торгових площадок.

Обґрунтування шляхів роботи агропромислових підприємств за рахунок впровадження продуктивних інновацій.

Удосконалення шляхів формування кадрового потенціалу торговельного підприємства.

Визначення організаційних напрямів удосконалення зовнішньоекономічної діяльності виробничо-торгівельного приватного підприємства.

Удосконалення системи мотивації продавців – консультантів торгових компаній.

Визначення організаційно-економічних чинників формування товарного асортименту в роздрібній торгівлі.

Визначення чинників ефективності торговельного підприємництва в умовах сучасного бізнес-середовища.

Формування механізму стимулювання діяльності персоналу малого підприємства.

Підвищення управління процесом продажу товарів національними мережевими операторами на території України.

Визначення застосування перспективних інноваційних технологій в роздрібній торгівлі.

Обґрунтування організаційно-економічних напрямів підвищення ділової активності рекламного агентства.

Підвищення економічної результативності суб'єкта господарювання в кризових умовах зовнішнього середовища.

Пошук та обґрунтування напрямів розвитку підприємництва в умовах дії воєнного стану

Управління діловою активністю підприємства при погіршенні кон'юнктури ринку під час дії воєнного стану.

Підвищення ефективності діяльності суб'єкта господарювання в умовах воєнного стану.

Організаційно-економічне забезпечення діяльності сільськогосподарського підприємства в повоєнній економіці.

Планування підприємництва під впливом воєнного стану.

Удосконалення стратегічного управління сталим розвитком підприємства.

Обґрунтування засад розвитку сталого підприємництва в індустріальному регіоні.

Формування бізнесу суб'єкта господарювання на засадах «зеленої» економіки.

Обґрунтування екологічного підприємництва на малому підприємстві.

Розвиток підприємництва у сфері низьковуглецевої економіки.

Удосконалення виробничо-господарської діяльності підприємства на засадах циркулярної економіки.

Обґрунтування циркулярних бізнес-процесів промислового підприємства

Обґрунтування забезпечення функціонування підприємницької структури на засадах сталого розвитку.

Практичні засади розвитку еколого-орієнтованого підприємництва.

Обґрунтування напрямів розвитку компанії сфери зеленого бізнесу.

Формування місцевої повоєнної економіки на засадах розвитку бізнесу.

Формування місцевої економіки на засадах партнерства громади та бізнесу

Формування економіки територіальної громади при взаємодії з бізнесом.

Впровадження соціального підприємництва в сільських територіальних громадах

Удосконалення механізму розвитку соціально-орієнтованого бізнесу в об'єднаних територіальних громадах.

Зразок форми відгуку на кваліфікаційну роботу

**Відгук
на кваліфікаційну роботу бакалавра**

студента _____ групи _____

(ПІБ)

НТУ «Дніпровська політехніка» спеціальності 076 Підприємництво та торгівля

Тема кваліфікаційної роботи

Обсяг роботи (*стор., кількість рис., табл., джерел*).

Мета роботи

Актуальність теми

Тема кваліфікаційної роботи здобувача безпосередньо пов'язана з об'єктом діяльності бакалавра спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність – .....

Вирішені в кваліфікаційній роботі бакалавра задачі (*відповідають, не відповідають*) вимогам до професійної діяльності (компетентностям) фахівця освітнього ступеня бакалавр.

Оригінальність рішень полягає в.....

Практичне значення результатів кваліфікаційної роботи полягає в.....

Висновки підтверджують можливість використання результатів роботи....

Оформлення пояснювальної записки та демонстраційного матеріалу до неї виконано згідно нормативних вимог.

Ступінь самостійності виконання кваліфікаційної роботи здобувача (*висока, середня, низька*).

У роботі відзначені такі недоліки:

Відгук про кваліфікаційну роботу в цілому (*позитивний, негативний*).

Кваліфікаційна робота здобувача заслуговує оцінки:

Висновки про можливість присвоєння випускнику кваліфікації

Керівник кваліфікаційної роботи

Зразок форми рецензії на кваліфікаційну роботу

**Рецензія
на кваліфікаційну роботу бакалавра**

здобувача вищої освіти _____ групи _____
(ПІБ)

НТУ «Дніпровська політехніка» спеціальності 076 Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність

Обсяг кваліфікаційної роботи (*стор., кількість рис., табл., джерел*).

Висновок про відповідність кваліфікаційної роботи здобувача завданню та освітній програмі.

Загальна характеристика кваліфікаційної роботи здобувача, ступінь використання нормативно-методичної літератури та передового досвіду підприємницької діяльності

Позитивні сторони кваліфікаційної роботи

Основні недоліки кваліфікаційної роботи

Висновок про кваліфікаційну роботу здобувача в цілому

Висновок про можливість присвоєння випускнику кваліфікації

Рецензент

**Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»
Навчально-науковий інститут економіки
Факультет менеджменту
Кафедра прикладної економіки, підприємництва та публічного управління**

**ДЕМОНСТРАЦІЙНИЙ МАТЕРІАЛ
до кваліфікаційної роботи бакалавра
спеціальність 076 Підприємництво та торгівля
на тему:**

«Назва теми»

Виконавець

студентка групи 076-00-0

П.І. Петренко

Керівник кваліфікаційної роботи

доцент кафедри
прикладної економіки підприємництва
та публічного управління

В.А. Шаповал

Допущено до захисту на ЕК

« ___ » _____ 20__р.

Зав. каф.

д-р екон. наук, проф.

О.Г. Вагонова

Дніпро
20__

Навчальне видання

Вагонова Олександра Григорівна
Шаповал Вадим Анатольович
Горпинич Олександр Володимирович

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

Методичні рекомендації
для здобувачів ступеня бакалавра
зі спеціальності 076 Підприємництво та торгівля

Видано в авторській редакції.

Електронний ресурс.
Підписано до видання 05.09.2024. Авт. арк.2,6.

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка».
49005, м. Дніпро, просп. Дмитра Яворницького, 19.